

Kosketusvarotoimet

Kosketusvarotoimien tarkoituksena on katkaista kosketustartuntatie. Tärkein yksittäinen asia on käsien desinfektio. Tavanomaisten varotoimien lisäksi käytetään tarvittaessa suojakäsineitä ja muita suojaimia potilaaseen tai hänen ympäristöönsä koskiessa. **Ne kohdat, joissa on yksi tai useampi eroavuus tavanomaisiin varotoimiin, on merkitty punaisella.**

1. Potilashuone

Huoneen valinta	1 h huone, oma wc ja suihku suositeltavia - Jos 1 h huonetta ei ole, katso: Kohortointi ja tilavarotoimet
Huoneen varustelu	- Laita oveen tai sulkuun kosketusvarotoimikyltti - Potilaskohtaiset hoito-, tutkimus- ja siivousvälineet, pyykki- ja jätteastiat - Varaa vain 1 vrk tarpeisiin välineitä ja tarvikkeita - Älä säilytä lavuaarin ympärillä olevalla tasolla mitään tavaroita

2. Käsihygienia ja suojakäsineet

Desinfioi kädet ja pue / vaihda suojakäsineet Katso: Desinfektiotekniikka	- Ennen kuin kosketat potilasta tai lähiympäristöä - Juuri ennen aseptista toimenpidettä - Heti eritteiden käsittelyn jälkeen riisuttuasi suojakäsineet - Potilaan/ potilaan lähiympäristön koskettamisen jälkeen - Ennen elintarvikkeiden käsittelyä - Wc käynnin jälkeen - Käsien saippuapesun jälkeen Erityisen tärkeää on vaihtaa puhtaat suojakäsineet ja desinfioida kädet juuri ennen aseptista toimenpidettä.	 Nejäs muistutuksena HYVÄÄN KÄSI-HYGIENIAAN
Käytä suojakäsineitä	- Clostridioides difficile- ja Noro-gastroenteriitti, syyhy, VRE, Candida Auris sekä sellainen MRSA-potilas, jolla hilseilevä iho: Käytä suojakäsineitä aina koskiessasi potilasta tai hänen lähiympäristöään	

	• Muut kosketusvarotoimin hoidettavat potilaat: ○ Et tarvitse suojakäsineitä, kun kosketat lyhyesti potilaan ehjää ihoa tai kontaminoitumatonta lähiympäristöä • Ota suojakäsineet paketista ja pue ne desinfioiduin käsin • Desinfioi kädet suojakäsineiden riisumisen jälkeen
Pese kädet vedellä ja saippualla	• Gastroenteriitti ○ potilaan luota tai huoneesta poistuessasi • Kun kädet ovat näkyvästi likaiset tai tuntuvat likaisilta • WC-käynnin jälkeen
Huomioi kellot, korut, kynnet ja iho	• Rannekello, älykello, sormukset, käsikorut, rakenne- ja geelikynnet sekä kynsi lakka ovat kielletty • Kynsien tulee olla lyhyet ja käsien ihon ehjä

3. Suojaimet

Suojaimet puetaan ensisijaisesti potilashuoneessa tai sulkutilassa ja riisutaan potilashuoneessa.

Suojatakki tai hihallinen suojaesiliina	• Jos vartalokontakti hoitaessasi tai tutkiessasi potilasta • Jos on riski eritteiden roiskumisesta iholle tai työvaatteille • Huoneen siivouksessa
Kirurginen suu-nenäsuojain II tai IIR	• Jos on riski eritteiden roiskumisesta kasvoille, lisäksi ○ haavahoidossa ○ jos potilaalla on hilseilevä ihosairaus ○ jos potilaalla on keinoilmatie ○ Kun joko potilaalla tai työntekijällä itsellä on hengitystieinfektion oireita, minimi 5 vrk oireiden alusta. Katso: Ohje työntekijälle, jolla on hengitystieinfektion oireita ja Respiratorista virusinfektiota sairastavan potilaan varotoimet vuodeosastoilla
Suojalasit tai visiiri	• Jos on riski eritteiden roiskumisesta kasvoille

4. Eritealtistumisen vähentäminen

Eritetahrat	• Poista näkyvät eritetahrat välittömästi • Huom! Tarkista tarvittava desinfektioainepitoisuus, katso: Eritetahradesinfektio
Pistävät ja	• Laita pistävät ja viiltävät esineet suoraan keräysastiaan

viiltävät esineet	• Älä laita käytettyjä neuloja takaisin neulansuojukseen • Katso: Veritapaturmaohjeet
--------------------------	--

5. Hoito- ja tutkimusvälineiden huolto, potilashuoneen siivous

Hoito- ja tutkimusvälineet	• Huone- ja potilaskohtaiset tai kertakäyttöiset välineet • Monikäyttöisten puhdistus, desinfektio tai sterilointi käyttötavan mukaan, katso: Hoito- ja tutkimusvälineiden puhdistusohje • Älä laske hoito-/tutkimusvälineitä potilaan sängylle
Siivous	• Huonekohtaiset siivousvälineet • Sama suojavaatetus kuin potilasta hoitavalla henkilökunnalla • Katso: Potilashuoneen siivous • Ennen loppusiivousta hoitohenkilökunta tyhjentää huoneen hoitotarvikkeista
Likapyykki, eritteet ja jätteet	• Pakkaa pyykki ja jätteet ohjeiden mukaisesti • Katso: Pyykin käsittely ja Jäteohjeet • Kaada eritteet suoraan huuhtelu- ja desinfektiokoneeseen, ei potilashuoneen käsienvesialtaaseen tai wc-pönttöön

6. Potilaan kuljettaminen, kuntoutus ja liikkuminen osastolla

Potilaan kuljettaja	• Desinfioi kädet ennen kuljetusta ja sen jälkeen • Älä käytä suojakäsineitä • Siirrä potilas suoraan tutkimukseen/toimenpiteeseen ja takaisin • Katso: Potilaan kuljetus sairaalassa
MDR-kantajan liikkuminen ja kuntoutus osastolla (pois lukien Candida Auris-kantaja) Päivitetty 22.10.	• Moniresistentin bakteerin kantaja voi liikkua osaston yleisten tilojen läpi (esim. ulkoilemaan tai kanttiininiin), jos hän ei ole ympäristöään eritteillä sotkeva tai gastroenteriittipotilas. Oleskelua osaston yleisissä tiloissa, esim. päiväsalissa, tulee välttää. • Lyhytaikainen liikkuminen ja ohjattu kuntoutus osaston käytävällä on sallittua, kun seuraavat asiat on huomioitu: ○ potilas opetetaan desinfioimaan kädet potilashuoneesta poistuttaessa ja palatessa takaisin ○ potilaalla on puhtaat vaatteet (samana päivänä vaihdetut) ○ haavat on peitetty, haavasidokset päältä puhtaat ja hyvin paikoillaan ○ potilasta neuvotaan käyttämään vain oman huoneen wc:tä • Varmista, että potilas kykenee noudattamaan annettuja ohjeita.

7. Potilaan ja vierailijan ohjaus

Käsihygienia	- Ohjaa potilasta ja vierailijoita käyttämään käsihuuhdetta - Käy läpi: Hygieniaohteita sairaalassa oleville potilaille (aikuiset) tai Hygieniaohteita sairaalassa oleville potilaille ja heidän läheisilleen (lapset)
Varotoimet	- Kerro potilaalle varotoimien tarkoitus - Ohjaa vierailijoita varotoimikäytänteissä (hyvä käsihygienia)

8. Kosketusvarotoimien käyttö

Kosketusvarotoimilla tehostetaan tavanomaisia varotoimia. Niiden tarkoitus on vähentää kosketuksen välityksellä tarttuvien mikrobien leviämistä. Potilas sijoitetaan yhden hengen huoneeseen ja käytetään ohjeiden mukaisia suojaimia. Tärkeimmistä kosketusvarotoimin hoidettavista mikrobeista on erilliset ohjeet. **Seuraavassa esimerkkejä kosketusvarotoimin hoidettavista mikrobeista ja infektiosairauksista.** Muut, katso: [Aakkosellinen luettelo mikrobeista ja infektiosairauksista.](#)

1. Moniresistentit mikrobit	- MRSA-kantaja - VRE-kantaja - CPE-kantaja - PseuMDR- kantaja - AcinMDR-kantaja - ESBL-kantaja, jos - Klebsiella pneumoniae -kanta - Lapset < 7 vuotta - Candida auris - Suora sairaalasiirto ulkomailta, vuoden sisällä sairaalahoito ulkomailla, asuu vastaanottokeskuksessa tai vuoden sisällä Suomeen tullut turvapaikanhakija, paperiton, pakolainen ja ulkomaisessa lastenkodissa asunut, kunnes kahdet seulon-täntytteet ovat osoittautuneet negatiivisiksi
2. Gastroenteriitti	Katso ohje: Norovirus ja Clostridioides Difficile – sairaalassa herkästi leviävät ripulitaudit
3. Ihoinfektioista	- Runsaasti erittävä paise, haava- tai ihoinfektio (erite tahraa ympäristöä) - Märkärupi lastenosastolla
4. Syyhy	24 h ensimmäisen hoitokerran päättymisestä
5. Vyöruusu	Paikallinen: tavanomaiset varotoimet, jos vyöruusualue

	peitettyinä. Jos ei voida peittää (esim. kasvoissa), kosketusvarotoimet. • Paikallinen immuunipuutteisella: ilma- ja kosketusvarotoimet kunnes rakkulat ovat kuivuneet. Selkeyden vuoksi kaikki (myös vesirokon sairastaneet ja rokotetut) käyttävät hengityksensuojainta. • Yleistynyt: ilma- ja kosketusvarotoimet kunnes rakkulat ovat kuivuneet. Selkeyden vuoksi kaikki (myös vesirokon sairastaneet ja rokotetut) käyttävät hengityksensuojainta.
6. EHEC, A-hepatiitti, kampylobakteeri, salmonellaenteriitti, shigella,	• Inkontinenteilla ja lastenosastolla
7. Ilmavarotoimien lisäksi aina kosketusvarotoimet	• Tuhkarokko (Morbilli) • Vesirokko (Varicella): ○ Kunnes rakkulat kuivuneet ○ Selkeyden vuoksi kaikki (myös vesirokon sairastaneet ja rokotetut) käyttävät hengityksensuojainta.
8. Pisaravarotoimien lisäksi kosketusvarotoimet lapsilla	• Adenovirusinfektio • Influenssa • Respiratory syncytial virus (RSV)
9. M-rokko (ent. Apinarokko)	• Kosketus-, pisara- ja ilmavarotoimet, katso: M-rokko

Muutoshistoria

2.3.2026	CPE:n poisto Käytä suojakäsineitä aina koskiessasi potilasta tai hänen lähiympäristöä-kohdasta
8.9.2025	Korostettu lause "Seuraavassa esimerkkejä kosketusvarotoimin hoidettavista mikrobeista ja infektiosairauksista"
23.4.2025	Tarkennettu s.4 Laatikko 1 kosketusvarotoimienkäyttöä.
14.5.2021	Ohje Julkaistu